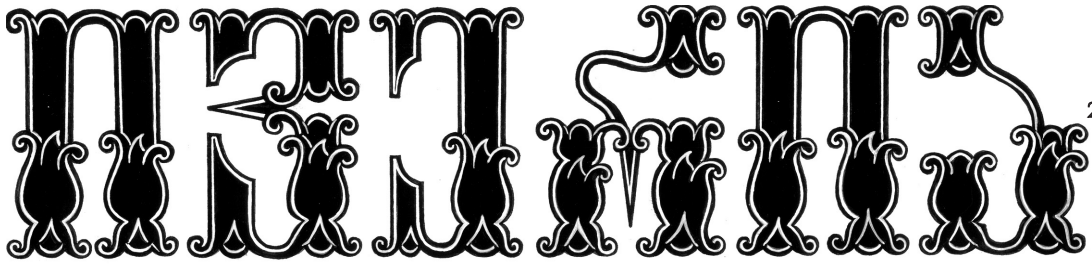


წელიწადი  
პირველი



25 აგვისტო.  
1877 წ.

საზოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი.

ფასი 1 ლარი

გამოდის ხუთშაბათობით

ხელის მოწერა: ტფილისს, „ივერიის“ რედაქციაში, მთაწმინდის ქუჩაზე, შიოყვის სასახლის წემოდ. № 5 ქუთაისს, ანტონ ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.

<p>„ივერიის“ ფასი 1877 წელს. ათი თვისა, გაეზავნით და გაუგზავნელად . . . 6 მან. — თითო ნომერი . . . . . — 15 კაპ.</p>	<p>თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია განსწორებს და შეამოკლებს დასახეულთ გამოგზავნილ წერილებს. განცხადება მიიღება ქართულსა და რუსულს ენაზე.</p>
--	--

**საძიებელი:** I. მეორე ხანა აწინდელის ომიანობისა. — II. საქართველოს მატეანე. — III. ომის ამბები. — IV. საზოლიტიკო მიმოხილვა. — V. თელავის სასულიერო სასწავლებელი და მისი ოქჯის სამღვდელთ ურილობა თელავში 1875—1877 წ. — VI. ისტორიული სიგელი. — VI. განცხადება.

მსურველთ შეუძლიანთ მოითხოვონ „ივერია“ პირველის მარიაშობისთვის და პირველს მომავალს იანვრამდე. ფასი ამ ხუთის თვისა სამი მანეთია.

**მეორე ხანა აწინდელის ომიანობისა**

ომის დაწყებთვე რუსეთის საქმე, როგორც მოგეხსენებათ, ძალიან კარგად წავიდა როგორც მცირე ახიის საომარ ველზედ, აგრეთვე ბალკანის ნახევარ კუნძულზედ. კავკასიის მხედრობას ცოტადა უკლდა აზრუმაძე; დუნიის მხედრობაც თითქმის აღრიანობას მიაღვა მაგრამ მოვიდა ჟამი, ბედი გადატრიალდა და ომიანობის სურათი სრულიად შეიცვალა, ზივინის ომმა იძულებულ განაღდა კავკასიის მხედრობა უკან დაწეულიყო და არამც თუ იმ აღვილამდე მისულიყო, საიდანაც დაიწყო თავისი მსვლელობა, არამედ ამ მხედრობის ერთი ნაწილი ჯარი (დენ. ტერკუკასოვისა) სახლურის შიგნით უნდა შემოსულიყო. ამ ნაწილს მისი მოპირდაპირე ოსმალთა ჯარიც თან მოჰყვა და ერევნის გუბერნიამში შემოდგა ფეხი. ჰლევენსთან რომ ჩვენებმა ვერ გაიმარჯვეს. ამასაც ის მოჰყვა, რომ რუსის ჯარს იქაც უკან უნდა დაეწია, თუმცა ბალკანის მთის იქით

გადასული იყო. ამ ჯარმა დასტოვა ენიზავრა, ესკი-ზავრა, კაზანლიკი ად სს. და ისევ ბალკანის მთის ძირს მიაღვა და აქ გამავრდა, სახელდობრ, შიბკას და სხვა ადგილებში.

რად შეიცვალა ომის სურათი და რა შედეგი მოჰყვა ამ შეცვლას? ეს კითხვა დიღს შესანიშნავია და მის პასუხად მოგახსენებთ მხოლოდ იმას რაც სხვა, მეტადრე რუსეთის, გაზეთებში თქმულა. ომიანობის დასაწყისშივე თითქმის ეველა დარწმუნებული იყო, რომ ოსმალეთთან ბრძოლასავე აღვილი არ არის რა მეტადრე იმისთანა ძლიერ სახელმწიფოსათვის, როგორც რუსეთია. ამიტომ ეველა აღვილად უუერებდა ატეხილს ომს და დარწმუნებული იყო, რომ სამი-ოთხი თვე საკმაო იქნება ოსმალეთის სულის ამოხდისათვის. „ოსმალთ მშიშარა არისო და თვითონ თავისთავად ძნელად დაეცემაო მტერს. მისი ძალა მხოლოდ იმ ციხე-სიმაგრეებშია და მთა კლდეებში. სადაც თავს შეიფარავს ხოლმეო და უცდის მტრის მოდგომასაო. ამიტომ მტერმა თუ გზა აუხვია და ამ სიმაგრეებს ასცილდა, მაშინ ოსმალებს მნელი საქმე მოუვათო, მით უფრო რომ ოსმალთ ძალე ჰკარგავს სასოებასაო. ეველა ამ მიზეზთა გამო ოსმალეთის დამარცხებისათვის სისწრაფისა და უეცრად დაცემის მეტი სხვა არაფერი არ არის საჭიროო.“ ასე ფიქრობდნენ მეთქი ომის დასაწყისშივე და თითქმის ამ აზრის მიხედვითაც მიმდინარეობდა ომის საქმე. პირველი მოთხოვნა ილება, როგორც მოგეხსენებათ, ამაში მდგომარეობს, რომ წინ მოძრავი ჯარი დაცული უნდა იყოს ორივე გვერდით და შეუწავებელი

მიმოსვლა უნდა ჰქონდეს უმთავრესს ჯართან. ამ მოთხოვნის დამატებას, არა დასდის რა და საკვირველის ანქარებით მიჰმართეს ბალკანის მთებს, გადავიდნენ ამ მთებსაც და ამის გამო რუსის ჯარი მეტად გაიშალა უნდა მოგახსენოთ, რომ უმთავრესი ურადლება ბალკანის ნახევარ კუნძულზე არის მიქცეული, რადგანაც ამ ომიანობის დედა-მარღვი იქ მდებარეებს, და ჩვენც დუნაის მხედრობას ვიქონიებთ სახეში, მით უფრო რომ ევროპისა და მცირე აზიის საომარ ველზე ერთგვარი შეცდომა მოხდა. შემოხსენებულს ანქარებას ის შედეგი მოჰყვა, რომ რუსის მხედრობის შემარჯვენე ჯარს მოულოდნელი ჯარი დაუხვდა ოსმან-ფაშისა. ამით მთის იქით გარდასულს ჯარსაც შიში მიეცა, რადგანაც ოსმან-ფაშას შეემლო მისთვის გზა გადაეჭრა და ბალკანის მთებში გაეფანტა რუსის ჯარი. ოსმან-ფაშის გამარჯვებამ ცხადად დაანახა რუსის მხედრობას მისი საშიში მდგომარეობა და ის შეცდომა, რომელიც თავიდანვე მოუხდათ რუსებს.

მართლა და საკვირველი სიმძლავრე და სიცხო-ველე გამოიჩინა ოსმალეთმა; მშენიერი იარაღი, უშველებელი ჯარი და მოულოდნელი მედრობა დაახვედრა მტერს. ვინ მოიფიქრებდა, რომ ოსმალეთის ღენერლები, რომელთ უნიჭობაზე და უცოდინარობაზე იმდენი რამ იყო თქმული, საკმაო ხერხს და მოსახრებას გამოიჩინდნენ? სადღაა ის ოსმალეთი, რომლის სამოცი ათასი ჯარი, კარგად დაიარაღებული ვერ ასდითა თექვსმეტ ათასს რუსის ჯარს, ისიც უხეირო იარაღით აღჭურვილს? შემოდ მოგახსენეთ, რომ ოსმალთა არ იცის თავისთავად მტერზე დაეცემაო, ეხლ არც ეს არის: ამას გვიმტკიცებს სულეიმან-ფაშა, რომელიც შიბკას დაეცა და ეოველ დონისძიებას ხმარობს, რომ განდევნოს რუსის ჯარი ამ ბალკანის მთის უმთავრესის გარდასავლიდამ.

ოსმალეთის მოულოდნელს ხერხიანობას და მედრობას ორგვარი შედეგი მოჰყვა: სამხედრო და საზოლიტიკო წინაპირველად სამხედრო საქმის მიმართულება რუსების ხელში იყო; ოსმალეთის მოქმედება რუსის ჯარის მოძრაობაზე იყო დამოკიდებული, რა ალაგანაც უნდოდა რუსის ჯარს, იქ გაუძარტავდა ომსა. მაგრამ ეხლა კი საქმე — იმედი ვიქონიოთ, რომ დროებით — სრულიად უკუღმად წავიდა. ეხლა ზირ იქით რუსეთის ჯარმა თვისი მოძრაობა ოსმალთს ჯარის მოქმედობის მიხედვით უნდა მიმართოს. გარდა ამ უმთავრესის შედეგისა

სხვაც მოჰყვა. რუსის ჯარს ჯერ-ჯერობით ზირველს ხანს დიდი დაბრკოლება არ დაუხვდა ოსმალთს მხრით; ამის გამო რუსები დარწმუნებულნი იქმნენ ოსმალთს უძლეობაზე და დიდ მანძილზედ შევიდნენ ოსმალეთის ქვეყანაში. მაგრამ ბოლოს აღმოჩნდა რომ, ოსმალეთს წინაღვე ჰქონიათ ეს გაანგარიშებული. რუსის ჯარი იმულებული გახდა უკანვე დაბრუნებულიყო, — მართალია დროებით, მაგრამ მაინც ამოდენა დრომ, მცნადინებამ და ძალამ თითქმის უქმად ჩაიარა.

ახლა სხვა გვარ შედეგს დავხედოთ. ჯერ წარმოვიდგინოთ იმ ადგილთა მცხოვრებნი ქრისტიანნი, რომელნიც ჯერ რუსებმა დაიჭირეს და მერე კი ხელმეორედ ოსმალთს ჩაუვარდათ ხელში. რაღა თქმა უნდა, რომ გაბრახებული ოსმალთი ჯარს იერიან იმ მცხოვრებლებზედა, რომელნიც გადუღვნენ მათ და რუსებს მიემხრნენ, როცა რუსის ჯარი ძლევა-მოხილობით შევიდა ბოლგარიაში.

მნელი წარმოსადგენია ის უბედურება, რომელიც, მაგალითად, კახანლიკისა, ენიზაგრისა, ეს კიზაგრისა და სხვა ადგილთა მცხოვრებთა თავს გადახდათ, როცა რუსის ჯარი ამ ადგილებიდან გამოვიდა და უკან დაბრუნდა.

გარდა ამისა ამ გვარ საქმეთა გარემოებას საკუთრივ საზოლიტიკო შედეგიც მოჰყვა. რუსეთს, როგორც მოგეხსენებათ, ბევრი მტერი და მოშურნე ჰყავს. ეოველი შეცდომა, ეოველი წაბორძიკება რუსეთისა ამ მტერთათვის მეტად განახარელია. ევროპის დილომატიადარწმუნებულთა, რომ ბოლოს და ბოლოს მარტო ოსმალეთი ვერ აუვა რუსეთს, მაგრამ მეორეს მხრით აგრეთვე დარწმუნებულთა, რომ რამდენადაც რუსეთს ოსმალთა გაუსწორებს ომსა, იმდენად რუსეთს ნაკლები ერგება საქმის დაბოლოების დროს. იქნება ამის გამოც ცოტად თუ ბევრად შესწუდა ის მუქარა, რომელიც აქამდისინ ისმოდა, მაგალითებრ, ინგლისიდან აღ ავსტრიიდან. თუ ასე, მაშინ ადგილი განსაკუთრებით აწინდელი ზოლიტიკა აღმოხვედრის საქმის შესახებ, რომელიც ეხლა მიმდინარეობს ევროპის სახელმწიფოთა შორის და რომელზედაც ბევრი თქმულა „ივერიაში“.

ეხლა კი საქმე ჩვენი კარგად წავიდეს, რადგანაც მთავრობა დიდ-ძალს ჯარს თავს-უერის ბალკანის კუნძულზე და იმედი რომ ამ მოკლე ხანში ამ ახალის დაწეობილებას გამარჯვება მოჰყვა.

### საქართველოს მატრიანე

(„ივერიის“ კორრესპონდენციები)

„ივერიის“ № 25-ში დაბეჭდილი იყო მცირედი ცნობა მასზე რომ სამს ოსმალის რუსის სალდათის ტანისამოსით კახეთი გაუგლია და ლეკებში გადასულან. აი ამ საგანზედ ეხლა რასა გვწერენ:

„ამ მოკლეს ხანში, რუსის სალდათის მაგვარათ ხანძრული, სამი ოსმალა გადავიდა თურმე ლეკებში. დიდოში. ზირველათ ისინი ენახათ ახატელში (თათრის სოფელია თელავის მახრისა). ერთს იმათგანს, თურმე რუსული სცოდნოდა, — დანარჩენნი სულ-გატრუნულნი თურმე იყვნენ. რა მისულიყვნენ ახატელში მოეხსნათ თოფები, დაეწყოთ წესიერათ, —მოეთხოვნათ მამასახლისი და ვთქვათ: „ზვალ რუსის ჯარი მოვა და სურსათი მოუმზადეთო.“ იქმნება სხვაც ბევრი რამ ვთქვათ, —მაგრამ ვერ გავიგეთ. აბა ახატელური თათრები რას გასცემდნენ? მეორე დღეს გასულიყვნენ ნაფარეულში. იქიდან შემდგომარეებს ესტუმრნენ, ერთი დამე ნაფარეულის მთაში—მემდგომარეებთან დარჩომილიყვნენ და შემდეგ გადასულიყვნენ დიდოში. რასაკვირველია საკეთილო საქმისათვის არ იყვნენ ისინი მოსულნი, მაგრამ საოცარი არის, ის რომ ამოდენა გზა ასე მშვიდობიანათ გამოიარეს,—გუშავები და ეარაულები კი ეველგანა დგანან მგონია. ამ დღეებში შავიტყუთ რომ ვითომც სიტრა ხოლოებს (დიდოელების სოფელია) იმათი დაჭერა დაეპირებინათ, —გასძალიანებოდნენ, და გაქცეულიყვნენ სიტრა ხოლები დასდევნებოდნენ, დაეჭირათ, მაგრამ ამ ამბავში ორი ლეკი მოეკლათ, ერთი ოსმალთაგანი გაქცეულიყო, ორი კი დაეჭირათ. დრო არის თვალეები გაახილონ იმათ, რომელთაც საუარაულო ადგილები ჩაბარებულები აქეთ. ეს ამბავი ზირველი არ არის,—წინათაც მომხდარიყო. ეს ოსმალეების ხოტუები თურმე იყვნენ შამილის შვილის ჯარიდამ.

ჭიჩოელი.

**რამაზ.** რისაც გვეძინოდა, კიდევ ასრულდა. ომის გამსესხებელ-შემნახველი ამხანაგობის რჩევასა და გამკებლობას შორის მოხდა უთანხმოება. ჩვენ არ ვიცით მიზეზები უთანხმოებისა. ეს კი ცხადი შეიქნა ეველასათვის, რომ უფ ხერქაუტოვსკიმ,

თავმჯდომარემ რჩევისამ, შეიტანა გამკებლობაში თხოვნა, რომ მას აღარ სურს დარჩეს ამ თანამდებობის აღმასრულებლად. ამ გარემოებას არა ვითარი მნიშვნელობა არ ექნებოდა, რომ მომხდარიყოს ერთს ან ორ წელიწადს შემდეგ. ეხლა კი სულ სხვაა. ეხლა როდესაც ამხანაგობის აღებ-მიცემობა ჯერ აქამომდე ათას მანეთამდის ვერ მისწეულა და თვით ამხანაგობას ჯერ ნდობა არ მოუპოვებია გელთავანს, წესები საქმის წარმოებისა არც გამორეკეულა, არც შედგენილა გამკებლობისგან და არც დამტკიცებულია რჩევისაგან, ერთის სიტყვით, მაშინ როდესაც ამხანაგობა თითქმის ზირველ შობის დღეშია და ფეხის ადგმას აპირებს, მაშინ უთანხმოება და მეტადრე იმისთანა, რომელსაც შედეგათ მოსდევს თავმჯდომარეს სამსახურიდამ გამოსვლა—სამშიშარია ამხანაგობის მომავლისათვის ჩვენ ძალიან ვკვირობთ, რათ მიიღო უფ. სერქაუტოვსკიმ წინეთვე ანუ დასაწეისვე მონაწილეობა, თუ ეს ჰსწადოდა. კრება ამ თხოვნის მოსახმენლად იყო დანიშნული 7 აგვისტოს და გადაიდვა 14-სათვის, რადგან არც თავმჯდომარის თანამემწე დაეწრო. ეხლა ამხანაგობას აქვს დიდი იმედი მამა ალექსი გიორგობიანისა, რომელსაც უპირობენ ამორჩევას თავმჯდომარეთ დიდათ ზატოხსანი და ეველა რაჭველთ მიერ ზატოვსაცემი კაცი ბრძანდება მამა ალექსი გიორგობიანი; მასთან გავლენაც აქვს. ეოველი ეს ვითარება საკმაოა, რომ მას არ ასცილდეს თავმჯდომარეობა და იმედიც გვაქვს, რომ საქმე ასე გათავდება. დაარსების დროსაც და მერეც მამა ალექსიმ აღმოუჩინა ამხანაგობას დიდი თანაგრძნობა; მარტო ის რათ უღირდა ამხანაგობას, რომ მან მაშინ, როდესაც გამკებლობამ არ იცოდა რითი დაეკმაყოფილებინა ეველა თხოვნა მსესხებელთა შეიტანა სასარგებლოდ ს ა მ ა ს ი მანეთი 4%. ონის ამხანაგობამ დაიწყო თავისი მოქმედება მხოლოდ იმ წილის ფულით, რაც მოგროვდა ამხანაგობის წევრთაგან. წინ დაწეებითი სესხი არ აუღია. ამიტომაც ეს სამასი მანეთი დიდი შემწეობა იყო ამხანაგობისათვის. ეოველ შემთხვევაში ჩვენ ვისურვებთ, რომ ამ ამხანაგობას უდროთ ბოლო არ მოეღოს, სხვა არა იყოს რა სირცხვილი დაგვემართება,—და ეს უფრო სამწუხარო იქმნება ერთი მით, რომ გამკებლობას შეადგენენ კარგი გამოცდილი და მცოდნე ზირნი, რჩევას



ავრეთვე; მეორე მით, რომ სასოგადოთ ის წევრნიც, რომელთაც შესდგება თვით ამხანაგობა, გონების გახსნილობით უფრო მალლა სდგანან, ვიდრე სხვა სოფლები. ამათ რიცხვში ურევია: ვაჭრები, ჩინოვნიკები, მოხელეები და გლეხებიც იმისთანანი, რომელთაც სხვა ქალაქები უნახავთ, თფილისში, ქუთაისში ფოთში და სხვაგან უმუშავნიათ, უცხოურნიათ და ამის გამო მიხვედრილნი არიან. მე ვალად ვსთვლი შევნიშნო ისიც, რომ უმეტესი ნაწილი ამხანაგობის წევრნი დიდათ უკმაყოფილოთ არიან, რომ ორმა გამკვებლობის წევრთა თავიანთათვის კი ჩქარა გაიხსნეს ნდობის გზა სესხის მისაცემად, მაშინ როდესაც ნდობის თხოვნის სიაში მრავალი გლეხნი არიან ჩარიცხულნი და ერთ თვეზემეტია წილის ფული შეტანილი აქვს და სესხი კი ჯერ ვერ მიუღიათ. ამ გარემოებას უფრო ვიდრე რომელსამე სხვას შეუძლიან დააფთხოს ახლო-მახლო სოფლების მცხოვრებნი და დაამლევინოს თვისი განზრახვა წევრად ამხანაგობაში შესვლისა. მე არ ვსთვლი უადგილოთ გავიხსენო ის გარემოებაც, რომ ამ ამხანაგობის საქმის წინ წასვლისათვის მოწინააღმდეგებს ბევრს ვხედავთ და ის კი არ ვიცი, საფუძველი რა აქვთ ამ წინააღმდეგობისა. მათ შორის მივათითებ უფ. ეარამან ჯაფარიძეს, რომელიც თვითონ ამხანაგობის წევრია. რათ ისურვა ამ დალოცვილმა ამხანაგობის დამფუძნებელთ წრეში გარევა, თუ ამას უხეირო, ანუ საზარალო საქმეთ ჰსთვლიდა. ნეტა მითხრა რა მიუძღვის წინ, რომ ხმა მალლა ურჩევს გლეხ-კაცთ ამხანაგობაში მონაწილეობას ნუ მიიღებთო, ფულები შეგეჭმებათო; თუ გადასაურელი ფული გაქვთო, აი გლანებს დაურბევთო. უფ. ეარამან ჯაფარიძე! თუ თქვენ გაქვთ საფუძველი, რომ ამხანაგობის საქმე ცუდათ მიდის, თუ თქვენ, რომელსამე გამკვების წევრს, არ რჩევისას სანდო ზირათ არა ჰსთვლით, ის არა სჯობია გამოაცხადოთ კრებაში და დაამტკიცოთ. იმ მანვე ზირთ მოვიმორებთ და საქმეც საქმეთ წავა. თუ თქვენი მისი გეშინიანთ, რომ მართალს აზრს ვერ გაიყვანთ კრებაში (თუმც სცდებით ამაში)—გარნა ამის წამლად გლეხებს ნუ კი უშლით ამხანაგათ შემოსვლას, ზირიქით ურჩიეთ და შეიძინეთ მომხრეთ უმრავლესობა. სურგო-უკან, დაფარულად მოქმედობა უკადრისია.

ბეგლეველი გლეხი.

რატა ამას წინეთ გწერდით კარგს მოსავალზე და ვამბობდი დარები გვეჭივრება მეთქი. სურვილი ავივისრულდა, მაგრამ გადააჭარბა უსომოთ. ავივისტოს ზირველს რიცხვებამდის საშინელი სიცხეები დადგა და სიძინდის მოსავალი, გვალვის გამო, ხელიდამ წავვივიდა. ღვინისთვისაც საშიშარი იქნებოდა, რომ ავივისტოში მაინც არ მოსულიყო წვიმა. ამასთანავე ეველასე უსამინელესი სტუმარნი ეწვიენ რატას საქონლის ჭირი და მუცელკეთილი; ძვირადლა მოიპოება სოფელი, რომელშიდაც არ იხოცებოდეს საქონელი ჭირისაგან და აღამიანი მუცელკეთილისაგან. გლეხებს შიში ათროლებს, ზური სალექწავია, ეანები დასახნავია, საქონელი, ომიანობის მიზეზით, ძვირია. ამავე ომიანობას აბრალებს ილაჯ განწვეტილი გლეხი-კაცი საქონლის ჭირსაც. ამ ზაფხულზე გაუწვევტლად მოჰყავდათ მინდვრებიდან, მამირნის მთით რატასე, ოსურგეთისკენ, დიდმალი საქონელი და ცხენები. ამ ჯოგებში ჭირისაგან დახოცილი საქონელი რჩებოდა სამოვრებზედ, რომელთაზედაც ვავლით იდგომილებოდნენ ხოლმე. ამ საქონელს დროზე დამმარხველი არ უხინდებოდა და შეგვევი ამისი ესლა ეველასათვის ცხადია. გვეგონა რატაში ომი ბევრს არას გავზარალებდა, მაგრამ რა გაეწეობა. თუ აღმინისტრაციამ ან სხვამ ვინმე, ვისზედაც ეს არის დამოკიდებული, რაიმე ზომას არ მიიღო ამ უშველებელის უბედურების შემსუბუქებისათვის, რატას საგაისოდ შიმშილობა მოეღის. ამას წინეთ გლეხ-კაცს ოქროს ფერ-უანების მაურებელს, ზირმცინარედ, დიმილ მოუმორებელათ ვხედავდით; ესლა კი თავ ჩალუნული ღრმით ჩაფიქრებული დადის. განა, რომ გულ დახათუთქავია, როცა ხედავ ამ გვარს გაჭირვებას და შეველა კი შენს ხეთ არ არის!..

ბეგლეველი გლეხი.

**კავთისხევი.** 31 მკათათვეს კავთისხევის სასამართლო კანცელარისთან შეკრებულიყო ხალხი და ერთი ახირებული ეაენი გაემართათ. როგორც შემდეგ შევიტყე შეკოლის თაობაზე ჰქონიათ მოლაზარაკება. ვიდრე მამასახლისი მანრის უფროსის ბრძანებას ხალხს გამოუცხადებდა შეკოლის დაარსების თაობაზედ, კავთისხევის მღვდელი, როგორც მითხრეს, დავით იასონის მე ბარნაბისშვილი, ხალხში დადიოდა თურმე

და ჩუმათ ასე არიგებდა: „რად გინდათ იმისთანა შკოლა, რომლისთვისაც საჭირო იქნება უეჭველათ ბაღი, კარგი შენობა და მასწავლებლისთვის ორმოცამდინ თუმანი ფული? თქვე ბედოვლათებო, შკოლა არ არის მე მაქვს—არც ფული გავდით მასწავლებლისთვის, არც ბაღია საჭირო და არც შენობა თქვენ იმ შკოლის შენობის მაგივრათ—რო მე ამიშენოთ სახლი ამას არა ეძჯობინება რა, მაშინ სულ მთლათ განთავისუფლებულნი იქნებით ეოველის ხარჯისგან: თქვენთვის შკოლაც გექნებათ და მასწავლებელიც გეოვლებით; მე მკონია ვინც უნდა მასწავლებელი მოვიდეს მე ვერ მაჯობოს—მე დღეს კაცი „კურსოვნიკი“ მღვდელი ვარ, მე ვინ წამამიდგება წინა! თქვენ სრული უარი ეხლავ უნდა გამოუცხადოთ, თორე მერე რა კი დავიმტკიცდებთ თქვენი ნათქვამი, ვეღარას უშველით“. ეოველს ჯგუფს გლენებისას სიტუვა-სიტუვით ამას უქადავებდა თურმე და სამწუნაროდ ამ გულშემატკივარმა მღვდელმა ისეთი გავლენა იქონია ხალხსე, რომ სულ მთლათ გადარია. მამასახლისმა რომ გამოაცხადა მასწავლის უმფროსის ბრძანება, ხალხმა არც კი დააცადა—ერთ ხმად ცხვაროვით დაიბდავლა: „არ გვინდა შკოლა, შკოლა არ არის გვაქვს, ამასე უკეთესი შკოლა ჩვენთვის რა საჭიროა—ჩვენ ბაღისა და შკოლის შენების გაკეთებისა თავი არა გვაქვს—ან მასწავლებელს საიდან უნდა ვაძლიოთ ჯამაგირი? უფასო მასწავლებელი არ გვიჩვენიან. თუ ჩვენ ფული გამოგვივა, იმ ფულით ჩვენ მღვდელს ავუშენებთ სახლსა.“ ამ დროს სოფლის მწერალმა შენიშნა, რომ ეს სულ მღვდლის დ. ბარნაბოვის ბრალიაო და მღვდელი სახალხოთ დაითხოვა, სოფლის მოხელეთა თანხმობით, ხალხის ერთიობისაგან. წაბძანდა შინ ეს სახელოვანი მღვდელი. შემდეგ შკოლის მწერეველთ, მწერლისა და მამასახლისის თანაშემწეობით, ხალხს დაუმტკიცეს აუცილებელი საჭიროება ამ სოფელში შკოლისა—ხალხი შემდეგ დაშოშმანდა. რამდენიმე კაცმა წარმოთქვა, რომ ეს არეულობა მღვდლის ბრალი იყო, „თორემ ჩვენ ეგრე დემერთი როგორ გავვიწერებოდაო, დაუმატა ერთმა ხანში შესულმა კაცმა, რომ ჩვენთვის ავი და კარგი ვერ გავარჩიოთო.“ ხალხმა მოინდომა კავთისხევეში შკოლის დაარსება და თამამათ ეოვლის დაუბკოლებლივ მოაწერა ხელი იმ განახენს, რომელიც ამის თაობასე შესდგა და შემოწმებული

მამასახლისისაგან და მსაჯულებისაგან გაიგზავნა მასწავლის უმფროსთან დასამტკიცებლათ.

1877 წ. მარამობის 4-სა დღესა.

იღლელი.

**ო მ ის ა მ ბ ე ბ ი .**

ჩვენის მხედრობის უმთავრესი ძალი ახალს აღვილას დაბანაკებულა ქურუქ-დარიდამ მოყოლე-ბული უჩ-ტანამდე. კარიალი და უჩ-ტანა ჩვენს მიერ გამავრებულნი არიან. მის იმპერატორის უმაღლესობის უმთავრესი სადგურიც იქ არის თურმე. მუხთარ-ფაშის მხედრობა ალაჯის მთილამ გამოსულა და დაბანაკებულა ვიზილტანადამ და ინან-ტეპესილამ სობოტანისა და ხაჯივალამდე.

— 12 მარამობისთვის, ერენის გუნდის ერთს წეობას ოსმალოს ჯარი დასცემია, მაგრამ ვერა გაუწევათ რა. 15-ს ოსმალოს ჯარი ხელმეორედ დასცემია, მაგრამ ჩვენებს გაუმარჯვნიათ და მტერი, რომელსაც ოთხასი კაცი დაჰხცოცია, უკანვე გაუბრუნებიათ. ჩვენ მხრივ მცირე ზარალია თურმე.

12-ს ოსმალები მეორე წეობასაც დასცემიან, მაგრამ აქაც ვერა გაუწევათ რა.

— 12 მარამობისთვის ოსმალები ქობულეთის გუნდის მოწინავე ჯარს დასცემიან, მუხა-ესტატეზედ მდგარსა. ცხარის ბრძოლის შემდეგ ჩვენებს ოსმალები გაუდევნიათ. ჩვენის მხრით 21 ჯარის კაცია მკვდარი; დაჭრილთა შორის ზირუტეუთ ექიმი ლუბანსკია და 24 ჯარის კაცი.

— 16 მარამობისთვის, დენერალის ალხაზოვის მოწინავე ჯარი 800 საჯენის სიხლოეზედ დამდგარა იმ სიმაგრეების ზირ-და-ზირ, რომელნიც ოსმალების მიერ არიან აშენებულნი სუსუმის წინ. ოსმალებს ზარბაზნები უსროლიათ და ჩვენის მხრით ოთხი კაცი დაუჭრიათ.

— 12-ს და 14-ს ამ თვეს კურინსკის ზოლესა და ზოლკოვნიკის ნაკაშიძის ჯარს ვედენში იჭერის აჯანყებულნი მცხოვრებნი დაუმარცხებია. თუმცა აჯანყებულთ ბევრი ზარალი მისცემიათ, მაგრამ მაინც დამორჩილება არ უნდათო.

— თერგის მასწავლი, 18-ს ამ თვეს, დენერალის სმეკალოვისა და ზოლკოვნიკის ბატონოვის ჯარს სრულიად აუოხრებია ერსენისა და ზანდაკის აულები და აჯანყებულთა ორი გუნდი დაუმარცხებია.

– 18 მარიაშობისთვის ოსმალები რუსიკის გუნდის მოწინავე ჯარს დასცემიან სოფ. კარხანსანსკიოს ბრძოლის შემდეგ რუსის ჯარი იძულებულ გამხდარა ისევ ბანაკში დაბრუნებულიყო. ჩვენის მხრით დაჭრილთა რიცხვი 400-მდეა.

– 13 რუსიკიდან რვა ოსმალოს ბატალიონი გამოსულა და ჩვენი მოწინავე ჯარი კადიკოიდან გაუდევნია, მაგრამ ჩვენებს ახალი ჯარი მიჰმეფებია, და კადიკოი ხელახლად ჩვენებსავე დაუჭერიათ.

იმავედღეს ზღვენაშინაცოფილა ბრძოლა, როგორც ეტეობა გაცხარებული, რადგანაც რუსებს 600-მდე დაჰწარალებიათ (მოკლულნი და დაჭრილნი). ამ ომში ოსმალები დასცემიან, მაგრამ რუსებს ივინი გაუფანტვიათ.

– 20-ს ამ თვეს ღენერალს ალხანოვს სოხუმი დაუჭერია, საიდანაც წინაღამეს ოსმალოს ჯარი გასულა, ხომალდებში ჩამსხდარა და იქაურობისათვის თავი დაუნებებია. ორთა მებრძოლთა მხარეს რასაკვირველია სროლა ჰქონიათ. ჩვენის მხრით 8 მოკლული ჯარის კანია და 49 დაჭრილი. ზოგს აფხაზებს თოფ-იარაღი დაუერთია და ჩვენებს დაჰმორჩილებია, ზოგიკი ოსმალეთა გადასახლებულა.

– იმ ომში, რომელიც 19 აგვისტოს გაიმართა ზღვენასთან, დაჭრილთა შორის ჩვენის მხრით 40 აფიცერი და 1,020 ჯარის-კაცი მკვდარი და დაჭრილი.

– ტფილისში დეჰმა მოვიდა რომ ტიერი უცნაოდ გარდაცვლილაო.

**საწოლიტიკო მიმოხილვა**

**საფრანგეთი.** ძალიან ცუდ გუნებაზედ უნდა დაბრუნებულიყო მაკ-მაგონი ნორმანდიიდან. თუძცა ოფიციალური გაზეთები ხმა-მაღლა ჰყვირიან, რომ ხალხი დიდის აღტაცებით მიეგება მაკ-მაგონსაო, მაგრამ ეველა კორრესპონდენტები ამბობენ, რომ მაკ-მაგონს ხალხი მიეგებებოდა ხოლმე თურმე ძანხილით: „რესპუბლიკას გაუმარჯოსო.“ საწყალი მაკ-მაგონი! ვინ იცის გულში რა რიგად იყუდრება, – ამ მინისტრებმა რა უოფაში ჩამავდესო, თვითონაც არ იციან რა უნდათო

ამ მინისტრებს ეტეობათ თვითონაც სასოება დაჰპარვიათ თავის საქმისადმი. ერთი ამბობს მე კლერეიკალობა არა მწამსო და კლერეიკალების

საქმე და ჩვენი საქმე სულ სხვა არისო. ამასე კლერეიკალები რასაკვირველია განცვიფრებულინი არიან, რადგანაც აქამდისის ეველა დარწმუნებული იყო, რომ კლერეიკალობამ ამოქმედა მაკ-მაგონი 16 მაისს, და ესლა მისი მინისტრები მადლს ასე უხდიან. მეორე მინისტრი ამბობს, რომ ჩვენი საქმე რესპუბლიკის დაცვა არისო და მაკ-მაგონმა მხოლოდ წესიერება დაიცვაო, რომელსაც ხალხის წარმომადგენელთა უმრავლესობა ემუქრებოდაო. ეველა ამ გვარი ღაბაღაბი მხოლოდ იმას ამტკიცებს, რომ თვითონ მინისტრები დარწმუნებულინი არიან, რომ დამარცხებულინი გამოვლენ მათ მიერ ატენილის ბრძოლიდან და ცდილობენ სრულიად თავი არ შეივცხვიონ და მომავალ არჩევანში ცოტა რამე ირგუნონ მაინცა.

– ზარეჰში ხმა გავარდნილა ვითომ არჩევანი 23 სექტემბერს მოხდებოდა და არა 14 ოკტომბერსაო, როგორც წინად იყო ნათქვამი. რესპუბლიკელთათვის ეს რასაკვირველია სულ ერთია, რადგანაც მათი ერთობა და მტკიცე იმედი მომავალზედ უეჭველია.

– მთავრობას გადაუწვევტია გამბეტის დასჯა იმ სიტუაციისათვის, რომელიც წარმოთქვა მან ლიღში. ბევრჯელ წარმოუთქვამს გამბეტას ამისთანა სიტუვა, მაგრამ ესლა მთავრობას მით სარგებლობს, რომ გამბეტა დეჰუტატი აღარ არის და სრული უფლება აქვს დასჯისა.

**ავსტრი-ვენგრია.** ავსტრი-ვენგრიას დიდძალი ალაგი ერგო აწინდელს ზოლიტიკაში. ეს გარემოება სხვათაშორის იმაზედ არის დამყარებული, რომ ავსტრი-ვენგრია სხვა და სხვა ტომის ხალხთაგან არის შემდგარი, რომელთაც აწინდელი ომიანობა სხვა და სხვა იმედს უღვიძებს და მოძრაობაში მოჰყავს. მრავალს ადვილას თავს იერის ხალხი ავსტრი-ვენგრიაში, და ეველგან აღმოსავლეთის ომიანობის თაობაზედ თავის საკუთარს დარდსა და გულის წადილს აცხადებს. ვენგრიელებმა, ხორვატებმა და სხვა ეველამ ისარგებლა აღმოსავლეთის საქმით და გააგონა მთავრობას თავისი აზრი. რიგი მიაღვათ ავსტრი-ვენგრიის ზოლიაკებსაც, რომელნიც გალიციაში სცნოვრებენ. ზოლიაკების როლს აღმოსავლეთის საქმეში შემდეგში გამოვიკვლევთ თუ შეძლება მოგვეცა, მანამდე კი მოვასხენებთ, რა ადრესი მიართო გალიციის



სეიმმა ავსტრიის იმპერატორს. ამ ადრესში სწავთა შორის მოხსენებულა მადლობა ზოლიაკის გვარ-ტომობის დაცვისათვის და აგრეთვე ზოლიაკურის ენის ხმარებისათვის სასწავლებელში და სხვა და სხვა სასამართლოებში. „ჩვენის ქვეყნის მადლობაო,— ამბობს ადრესი,— მით უფრო გულწრფელია, რომ . . . . . გალიციას უპირა უძვირფასესი უფლებანი გვარ-ტომობისა გალიციის წარმომადგენელთ ყოველთვის სურდათ, რომ კანონ-მდებლობითი და ადმინისტრაციული თვით მმართველობა უფრო გამდიერებულიყო; იგინი ცდილობდნენ თავის ქვეყნის საისტორიოს, საგვარტომოს და საეკონომიო სარგებლობის დაცვას, რომლის ძალით გალიციას განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მონარხიაში. ჩვენ არ გვქონია როდესაც გალიციას ჩამოერთო უპირატესობა, რომელიც შეადგენდა მის თვითებას— ხოლო ჩვენ გვგონია, რომ მთავრობა არა გვწეალობს, და აი, ეს გვაწუხებს მხოლოდ.“

„უშიშრად შევეურებთ ჩვენ აწინდელს მძიმე საზოლიტიკო საქმეებს. ჩვენ გვსურს, რომ ძლიერმა იმპერატორის სიტყვამ მტკიცე გავლენა იქონიოს საქმეთა მიმდინარეობაზედ. მხოლოდ მაშინ დაარსდება ხანგრძლივი მშვიდობიანობა და თანასწორობა როდესაც ეველა ტომის ხალხს ერთგვარი უფლება მიეცემა.“

„ზოლიაკის ტომი საუკუნების განმავლობაში იბრძოდა წარმატებისათვის, განათლებისათვის და თავისუფლობისათვის. ასმა წელიწადმა გაიარა მას აქედ, მაგრამ ხალხს თავისი სიცხოველე არ დაუკარგავს, და ესლაც იმ აზრისაა, რომლისათვისაც ამოდენა მსხვერპლი დაუდვია. ჩვენი ქვეყანა დიდის აღტაცებით მიეგებება იმ გამდიერებას, რომელსაც ავსტრია დაემებს გარეჯან ზოლიტიკაში“.

**სმრბია.**—ავსტრიის ზოლიტიკა იმდენად გამოიცვალა, რომ არას ნაღვლობს, მიიღებს სერბია ომში მონაწილეობას თუ არა. ავსტრია, რასაკვირველია, დაწმუხნებულია, რომ რაც უნდა მოხდეს სერბია ვერას გაიტანს, მეტადრე ავსტრიისას. მალმალ ისმის, რომ სერბია ომისათვის ემზადებაო.

აი რას იწერება **СѢВЕРНЫЙ ВѢСТНИК**-ის კორესპონდენტი ბელგრადიდან: „დენერალის ფადე-ევისა და ხიტროფოს მოსვლა ცოტად თუ ბევრად გვიმტკიცებს, რომ სერბია ომში ჩაერევა. ძნელი

საფიქრებელია, რომ დენერალი ფადეევი მხოლოდ საზოლიტიკო განზრახვით იქონი მოსული; უფრო საფიქრებელია, რომ თუ ომი ატედა დენერალი ფადეევი იმ თანამდებობას დაიჭერს, რომელიც შარშან ჩერნიავეს ეჭირა. თუ ასე მოხდა, მაშ სერბიას კარგად ვერ უგრძნია თუ რას ნიშნავს უცხოეთელი მთავარ სარდალი. მაგრამ იქნება ესლ-სარდალს ის ძალა მისცენ ხელში, რა ძალაც ეპირა ჩერნიავეს შარშანდელ ომში. თვითონ ფადეევიც, თუ ჭკვიანი კაცია, არ უნდა იკისროს ეს თანამდებობდა. დაე, საქმე თვითონ სერბიელებს მიენდოთ. სერბიელებს თუ დენერლები არა, კარგი ზოლიკონიკები და ზოდზოლიკონიკები ხომ ჰყავთ, რომელნიც დენერლებს არ დაუვარდებიან.“

**თელავის სასულიერო სასწავლებელი და მისი ოლქის საგზდელოთ ყრილობა ჟ. თელავში**

(შედეგი) (\*)

„უხესა მოზილობს ყოველი, იგიცა კინც ოზრულაა, სმა-ჭამა დედად შესარტი, ღება რა საყარტულა? რასაცა ტასტკე შენა, რაც არა-დაკარტულა. რუსთველი.“

სამღვდელოთ ყრილობა 8/9 მაისს 1876 წ. შესანიშნად უნდა დარჩეს 1875 წელიწადი თელავის სასულიერო სასწავლებლის ისტორიაში, რად-განაც დიდი ჩხუბისა და ლანძღვა-თრევის შემდეგ ძლივს მოახერხა ადგილობრივმა სამღვ-დლოებამ მოსამზადებელი კლასის გახსნა. ამას, რასაკვირველია, შესაფერი მნიშვნელობა ექმნება სამღვდელოთ განათლების ისტორიაში, მაგრამ მაინც უნდა ვსთქვათ, რომ აღნიშნულის მოსამზადებლის კლასის დაარსებით სამღვდლოებამ წადგა წინ მხოლოდ ერთი ბიჯი, თუძცა ამით მაინც არ შეუსრულებია მას ეველა ის მოვალეობა, რაც ზურგზედ აწევს ეველა კეთილ მზრუნველ მშობელს თავის შვილების აღზრდაში. სამღვდლოებას უნდა სცოდნოდა, რომ ამის შემდეგაც მათის შვილების გონებითი გაუკეთესება მოითხოვდა მათგან სხვა შემწეობას—შეწირულობასაც, რომელზედაც ისინი უარს ვერ იტყოდნენ, თუ რომ თავიანთ შვილებისთვის

\*) „ივეზია“ № 25.

მშობლიურის მზრუნველობის კანონებს არ დაარღვევდნენ. წარმოიდგინეთ, რომ სამღვდელთა სურს ხელი მოუძარტოს სასწავლებელს და შესაფერს შემწეობასაც არ დაიშურებს, თუ რომ ნამდვილი საჭიროება დაინახა, ამ შემთხვევაში შესანიშნო უნდა იყვნენ ის საჭიროებანი, რომლებზედაც ადგილობრივი მმართველობა (პრევენციე) სასწავლებლის სამღვდელთა ეურადღებას მიაქცევს. მოსამხადრებელი კლასის განსის შემდეგ ბევრს მღვდელს ეგონა, რომ ეს არის შევასრულეთ ჩვენი მოვალეობა და ამის შემდეგ სასწავლებლისთვის შეწირულობაზედ ხმას ვერავინ გავუცემსო.—რა თქმა უნდა, რომ ესენი ამისთანა ფიქრში მოტყუებულნი იყვნენ. როდესაც ერთის წლის შემდეგ დაინიშნა კიდევ სამღვდელთა ერთობა, რომელზედაც გვაქვს ჩვენ ესლა საუბარი, მაშინ ნათლად გამოხატეს ზოგიერთმა დეპუტატმა, რომ ისინი სრულებით არ ელოდნენ, რომ სასწავლებლის მმართველობა მოითხოვდა მათგან ახალს შეწირულობას შარშანდელს გარდა. მომეტებული ამათგანი იმ აზრისანი იყვნენ, ვითომც სასწავლებლის მმართველობის წევრნი თავიანთთვის ითხოვდნენ შეწირულებას და არა სამღვდელთა შვილების გონებისა და ნივთიერების წარმატებისათვის. თუ რამდენი სიმაწვილე და უმცრება ინატება ამისთანა ჰაზრში, ამას თვით მკითხველი უკეთ დაინახავს. ჩვენ მხოლოდ ვუჩვენეთ ის, თუ რა საჭიროებაზედ უნდა მოელაპარაკნათ სამღვდელთა თავიანთ ერთობაზედ. ეს საჭიროებანი იყვნენ:

- 1) მოსამხადრებელი კლასის მეორე უმაღლესი განყოფილების განსნა,
- 2) ჰანსიონის დაწესება სასწავლებელთან,
- 3) სასწავლებლის ეზოს შემოხლუდვა გალავნით და
- 4) სასწავლებლის შენობის განშენება.

დანიშნულს ექსარხოისაგან რიცხვს, 8 მაის 1876 წ გამოცხადდენ 15 დეპუტატი. თავმჯდომარედ, კანონისამებრ, ამოიჩივეს ევარლის მღვდელი მიხეილ ვარდიევი, ხოლო საქმის მწარმოებლად მღ. მ. ხელაევი. ზემორე აღნიშნული საგნები ერთობამ განიხილა 8-ს მაისსვე, თუძა ვერაფრით მაინც ვერ დააბოლოავეს. რომ წარდგენილნი საჭიროებანი ღირსნი იყვნენ აღსრულებისა, ამის წინააღმდეგ თითქმის არც ერთს დეპუტატს ხმა არამოუღია. საუბარი იმაზედ იყო, თუ რა წყაროდგან შეესწირათ საჭირო

ფულიო. ორი დღის 8 და 9 მაისის განმავლობაში ამზედ ჰქონდათ ბაასი. ამ ბაასის დროს სასწავლებლის სასარგებლოდ და საზოგადოდ გონივრულად და წინანხედვით ლაპარაკობდნენ მღვდლები: ზ. შიუკოვი, მ. ვარდიევი, მ. მირიანოვი, გრ. თუშუროვი, ი. მრეველოვი და განსაკუთრებით ჰირველი ამათგანი; შეიძლება ვსთქვათ, რომ ამას რომ იმ ხალისით და ერთგულებით არ ელაპარაკნა ამ ერთობაში, იქნება ამ ერთობას სულ უქმად ჩაეველო. ამის აზრი ის იყო, რომ მღვდლებს ერთი მესამედი ნაწილი თავიანთ ჯამაგირიდგან შეეწირათ სასწავლებლისათვის. ამის უსაფუძვლო მიწინააღმდეგედ გამოჩნდნენ გ. მრეველოვი და სფ. ფირანოვი. თუ ვისმე არ უნდა ამოელო ხმა სასწავლებლის წინააღმდეგ, მე ვკონებ, უმეტესად ამ აღნიშნულ მღვდლებს, იმიტომ რომ ესენი თუ თავიანთ მოსაზრებით ვერ დააფასებდნენ აღნიშნულის შეწირულობის სიკეთეს და სარგებლობას, თავიანთ ნათესავ ბლალოჩინებისაგან მაინც გავკონილი ექმნებოდათ გონიერი სიტყვა სასწავლებლის შემწეობის აუცილებლობაზედ, თავ-გამოდებით ლაპარაკობდა უფრო გ. მრეველოვი. (საჭიროა მკითხველმა იცოდეს, რომ გ. მრეველოვი არის შვილი ბლალოჩინის დეკანოზის ეგ. მრეველოვისა, ხოლო სფ. ფირანოვი არის ძმა ბლალოჩინისა, სოლ. ფირანოვისა). საზოგადო ხასიათი ამის ლაპარაკისა წინ წარმოვიდგენს მუშაშოვარბ ანუ ახლად ენა ადგმულს ბალდს, რომელიც ალტაცებაში მოდის იმით, რომ სხვის გავკონილს სიტყვებს იმეორებს კატკატეით. რასაკვირველია ამისთანა ჰირი უფრო შესაბრალისია ვიდრე ვასაკიცხი და ამასთანაც თვით განკიცხვაც უქმია, რადგან წინათვე იცი, რომ შენი ამ გვარბ მოქმედება მისთვის უნაყოფოდ დაჩნება. თუ ამისთანა აზრისანი იყვნენ ბლალოჩინების მონათესავე მღვდლები, დარწმუნებულნი უნდა იყვნეთ, რომ სხვები უფრო მცირე თანაგზმნობას გამოაჩენდნენ. მაინც ეველა დეპუტატები გაიყვნენ ორს ნაწილად: ერთს იმათგანს ჰსურდა მიელო ეველა ხარჯი, რაც კი დასჭირდებოდა სასწავლებელს, ხოლო მეორე უარზედ იღვა. შეიქნა ჩხუბი, ეახანი, ევირილი ამ ორ მხარეს შუა. მაგრამ უბედურება ის იყო, რომ საქმე მაინც არა თავდებოდა არც კარგად და არც ავად, თუძა ორი დღე იეახანეს ზემორე აღნიშნულ საგნებზედ. ბოლოს თავმჯდომარემ მიიწვია ადგილობრივი ზედამხედველი ერთობის ოთანში იმ აზრით რომ იმის თანა დასწრებით მაინც იქნება გარიგებულიო საქმე. ზედამხედველი



შემოსვლისავე უმაღლესი კრიტიკის ოთახში, გახრდა კარებთან გაჩუმებული, რადგან ამ დროს მღვდლებს ისეთი უვირილი და ალიაქოთი ჰქონდათ, რომ კაცს შესწარავდა. ამ მდგომარეობაში იყო ზედამხედველი იმ დროიდან, ვიდრემდის დეპუტატებმა ცოტ-ცოტად თვალუერი არ მიანერეს ახლად შემოსულს უცხო ზირს. როდესაც ცოტად დაწინარდნენ, მაშინ ზედამხედველმა დაუწყო ფეხდგომელამ ლანარაკი ეველა დეპუტატებს შემდგომის სახით: „მე მკონია, რომ თქვენა მთხოვეთ შემოსულა თქვენთან მოსალანარაკებლად რომელსამე საგნებსად სასწავლებლის შესახებ. მე ამ თქვენს წადილს დიდის სიამოვნებით აღვანსრულებ, მაგრამ წინადვე გეტყვით, რომ თქვენში ისეთი არეულ-დაბრეულობა და უწესობა არის, რომ ძნელია თქვენთან ახლად შემოსულმა უცხო ზირმა გაარჩიოს, თუ ვითარი წესიერება არის თქვენში, ვინა გვათ თავმჯდომარე და რა რიგ ზედ სინჯავთ სხვა და სხვა საგნებს, რომლებიც თქვენ სასწავლებლის მმართველობამ გადმოგცათ. ამ ნაირი საზოგადო ერილობები, მკონია ეველამ იცოდეთ, მარტო ჩვენში, საქართველოში და სამღვდელთაში, არ არის; ეს წესი მთელს რუსეთში სხვა და სხვა წოდების ხალხში—გლეხობაში, თავადანსაურობაში და სხვებში არის შემოღებული. როდესაც ამისთანა ერილობის დროს ირჩევენ თავმჯდომარეს, ეველგან ამას აქვს მინიჭებული შესაფერი უფლება შესახებ წესიერების დაცვისა და საქმეების განხილვისა. თქვენგან თავმჯდომარის უნატიურად მოქცევა არის თქვენივე დამცირება. მკონია თქვენ ამოვირჩევით თავმჯდომარედ მღვდელი მ. ვარდიევი, რომელსაც უწესობების მიხედვით, ვერაფრით ვერ დაუბოლოვებია ერილობის განსახილველი საქმენი. ჩემის ფიქრით კი, ამ საქმეს ჩხუბით და ერთმანერთის ჯიბრობით ვერ გაათავებთ, თუ დაწინარებით და დამძვიდებით არ მოიფიქრეთ ეველა განსახილველს საგანსა. მე რომ ნებას მომცემდეთ თქვენს საქმეში გარევისას, ერთს საათშივე გაგითავებდით საქმეს, მაგრამ“.... ამ სიტყვების შემდეგ ეველა დეპუტატებისაგან მოისმა სურვილის ხმა რომ რიგი ჩამოვარდეს და საქმე ჩქარა დაბოლოვდეს და თვით თავმჯდომარემაც სთხოვა ზედამხედველს მონაწილეობა მიეღო ერილობის საქმეების განხილვაში „თქვენ, მკონია, ეველამ იცით, განაგრძო ზედამხედველმა, თუ რა საგნების გულისათვის ითხოვს სასწავლებლის მმართველობა თქვენგანთ შეწირულებას. მაინც კიდევ წავიკითხოთ

სელახლად სასწავლებლის მმართველობისაგან შედგენილი ერთი წლის ანგარიში (1876/7 სამოსწავლო წლის განმავლობაში.“ კითხვისა და განხილვის დროს ზოგიერთი მუხლები შესცვალეს, მაგ. სქემით იყო დანიშნული ორი ზედამხედველი (надзиратель) მოსწავლეთათვის და ამათ ჰქონდათ დადებული 400 მ. ჯამაგირი. ერილობამ ერთი ზედამხედველი უარ-ჰყო. საზოგადოდ ერილობას დიდი ცვლილება არ მოუხდენია სასწავლებლის გამგეობისაგან წარდგენილს სქემაში; ამის წაკითხვის და შემოკლების შემდეგ, უნდა მოეფიქრნათ იმაზედ, თუ რა წუარობებიდან შესწირონ საჭირო ფული? სამღვდელთაგან უნდა შეეწინა წარდგენილის საჭიროების დასაფარავად 3,259 მ. „ჩვენ შევიტყუთ, განაგრძო ზედამხედველმა, თუ რამდენი უნდა შევსწიროთ ეხლა თქვენ ამის შემდეგ იმაზედ გართობთ მოიფიქრეთ, თუ რა წუარობებიდან შეგიძლიანთ შეავსოთ ეს საჭიროება. ამასთანავე გეტყვით, რომ ამ ხარჯის დასაფარავად თქვენ გაქვთ მხოლოდ ორი წუარო—თქვენი ჯიბე და საეკლესიო ფული. უძჯობესი იქნება შევიტყო თ ჯერ ის, თუ რამდენს გაიმეტებთ ამ სასარგებლო საქმისათვის თქვენის ჯიბიდან.“ ამ დროს თავმჯდომარის და ზედამხედველის სტოლის ახლო იდგა ერთი დეპუტატთაგანი, სახელდობრ ი. ბიბილაუროვი, რომელსაც მოუბრუნდა და უთხრა ზედამხედველმა: „აი, მაგ., მამაო იოსებ, რამდენი შეგიძლიან შესწირო ნახევნების საჭიროებისათვის თქვენის ჯიბიდან?“ ამ დროს მოისმის ეყენი სხვა დეპუტატებისაგან, რომელთაც ზედამხედველი სთხოვს სიხუმეს, რადგან იმათი ლანარაკის ჯერი ეხლა არ არის და თავის დროზედ კი შეუძლიანთ რაც უნდათ, ის სთქვან.

— თქვენ რას ბრძანებთ, მამაო იოსებ, — გაუმეორა კითხვა ზედამხედველმა. — მე იმ შვიდ მანეთზედ მეტი (იხილეთ აღწერა სამღვდელთა ერილობისა, რომელიც იყო 1875წ 19 სექტემბერს) არ შემიძლიან შევსწირო. რომელსაც მე შარმანდლიდან ვსწირავ, მიუგო მღვდელმა,

— წარმოიდგინეთ, მამაო, რომ თქვენ სწირავთ თქვენის შვილის ბედნიერებისათვის; თუ მამამ ვისთვისმე უნდა გაიმეტოს შეწირულობა, უმეტესად შვილისათვის უნდა გაიმეტოს; დავიჯერო, რომ თქვენ არ შეგიძლიანთ ერთი აბაზი, ან ერთი შაური მაინც მიუმატოთ იმ შვიდ მანეთს, რომელსაც თქვენა სწირავთ?

– კარგი ერთ თუქნათ შემოდინან შევასრულო ჩემი შეწირულობა, სთქვა ბიბილაურმა, და ამით გაათავა თავისი ვალი.

ამის შემდეგ ზედამხედველმა სთხოვა აქ მჯდომ საქმის მანქანაზე (ДБЛО ПРОИЗВОДИТЕЛЬ) დაენიშნა ქალაქადსედ აღნიშნული მღვდლის ჩვენება.

შემდეგ გამოუწოდეს სიით რიგზედ ეველა დეპუტატებს, რომლებთაგან ეველამ თავთავის აზრი წარმოსთქვა შეწირულობაზედ. ამათი აზრი თვითეულად ინიშნებოდა ქალაქადსედ. მართალია ამათი აზრები ერთი მეორეს ეწინააღმდეგებოდნენ, მაგრამ საზოგადოდ ამათ ზასუხებში ის იყო, რომ ერთი ნაწილი თანხმა იყო გაყო ზემორე აღნიშნული ფული სასწავლებლის ოლქის სამღვდელოთ რიცხვზედ და ვისაც რამდენი შეხვდებოდა, შემოეტანათ დანიშნულ დროდის, ხოლო მეორე ცივ უარს ამბობდა შეწირულობაზედ. უბედურება ის იყო რომ რომ თანხმდებოდა შეწირულობაზედ მცირედი ნაწილი დეპუტატებისა, ხოლო მომეტებული უარს იძახდა. შემდეგ თავიანთ ჯიბიდან შეწირულობისა, დეპუტატებმა აჩვენეს შემოსავლიანი ეკლესიები თავიანთ საბლადოჩინოში და ეველას შეაწერეს შესახვედრი ნაწილი. განხილება კიდევ შეადგინეს უპირველეს საგანზედ, სქემით მოთხოვნილ ფულზედ. თანხმანი იყვნენ შეწირულობაზედ შემდგომი მღვდლები: თავმჯდომარე მ. ვარდიუვი, დეპუტატები: ჰ. შიუკაოვი, მ. მირიანოვი, ი. მრეველოვი, ვრ. თუშუროვი, ს. ტოლალაშვილი დი ი. ბიბილაუროვი უარს აცხადებდნენ: გ. მრეველოვი, ა. ბალაევი, ლ. ბერიევი, ვ. როსტომოვი, დ. ქიტევი, გ. ახმეტელოვი და სფ. ფირანოვი. რომ მომეტებული ხმა შეწირულობის მხარეს ეოფილიყო საჭირო იყო, რომ ერთს დეპუტატსაც თანხმობა გამოეცხადებინა. შემდეგ დიდის ხნის რჩევისა, ახსნისა და დარიგებისა ძლივს გაბედა დათანხმება გ. მრეველოვმა, ვითომც სამღვდელოთ სარგებლობისათვის თავუაწირულმა. შემდეგ ამისა დანაშთენი უარის მთქმელნი დეპუტატები შეიყარნენ და უნდოდათ თავიანთი აზრი საკუთრად წარედგინათ თავმჯდომარისათვის, ხოლო ამ უკანასკნელს მღვდელო-მთავრისათვის, მაგრამ, მათდა საუბედუროდ, ზასუხის დაწერა ვერ მოახერხეს, თუძცა ბევრმა ამათგანმა სცადა კაღმის ხელში აღება. ამისთანა შემთხვევამ ბევრი თავსაცელი აღძრა მათ მოწინააღმდეგეთა შორის, რომლის შემდეგ იგრძნეს ეველამ თავიანთი კერპობა და დათანხმდნენ. მართალია ჯერ ეს თანხმობა იყო სიტყვიერი, და დეპუტატებსაც მაინც ეტეობოდათ გაუბედაობის ნიშანი. ამ მდგომარეობაში იყო საქმე, როდესაც ურილობის ოთახში შემოვიდა ადგილობრივი ბლადოჩინი სოლომონ ფირანოვი. ამან მოსვლისავე უმაღ, დანიყო ლაზარაკი დეპუტატებთან იმ ხმით, სიბეჯითით და დაწმუნებით, რომ გარეშე მსმენელს

ეგონებოდა, რომ მართლა ამან იცის ეოველივე ნამდვილი სასწავლებლის მდგომარეობის შესახებ, მისი ნაკლულებანება თუ სისრულე. ამის აზრით ა) სხვა უფრო საგრძნობელი ნაკლულებანება აქვს სასწავლებელს, ვიდრე ის რაც მმართველობას წარმოუდგენია; ბ) შეიძლება ეველა საჭიროება ეკლესიის ფულიდან შეივსოს და სამღვდელონი განთავისუფლდნენ მომეტებული ხარჯიდან. დეპუტატები დიდის ეურადღებით იმხედნენ ამის საუბარს, რომელსაც მიზნად ჰქონდა სასწავლებლის ზარალი, მესაუბრის აზრით კი, ვითომ დეპუტატების და სამღვდელოების სარგებლობა. იქნება მართლაც თითქმის კარგად გათავებული საქმე სრულებით ჩემდა იმის თავუამოდებით და გულ აღელვებით საუბ არს, თუ რომ ამ დროს თავმჯდომარეს არ ეთხოვან სასწავლებლის ზედამხედველისათვის, რომ ამას მიეცა ზასუხი ბლ. ფირანოვისათვის, რადგან ეს უკანასკნელი თავის ლაზარაკით ცდილობდა ეველა იმ საბუთების დარღვევას და გაუქმებას, რომლის ძალითაც საჭიროების შევსებას და აღსრულებას ითხოვდა სასწავლებლის მმართველობა სამღვდელოთ ურილობისაგან. როდესაც ზედამხედველს გადასცეს, თუ რა იყო მიზეზი მისის მოწვევისა და რა ნაირად ლაზარაკობდა ბლად. ფირანოვი, მაშინ იმან ჰირ-დაჰირ უთხრა ბლადოჩინს, რომ „უკეთესი იქნება, მამაო, რომ იმ საგანზედ დაბეჯითებით არა სთქვა რა, რომელიც თქვენ თვით არ იცით და რომელზედაც თქვენს სიცოცხლეში ბეჯითად არ გიფიქრიათ. იქონიეთ სახეში, რომ თქვენ აქ ლაზარაკობთ საზოგადო და არა კერძო ჰირის საქმეზედ; თუ რომელსამე კერძო ჰირის ჯავრი გჭირთ, თქვენ შეგიძლიანთ იმასთან იქონიეთ საქმე და იმის მიზეზით დაბრკოლება არ მისცეთ საზოგადო სასარგებლო საქმეს. თქვენ გიბძანებიათ, ვითომ სასწავლებლის მმართველობა იმისთანა საგნებისთვის გთხოვთ შეწირულობას, რომლებიც მრეველონი არ არიანო. დიდს სიკეთეს გვიზამთ და მადლობასაც გარდავიხდით, თუ რომ გუახვენებთ მათზედ უსაჭიროესს საგნებს სასწავლებლის წარმატებისათვის. (ბლადოჩინს ენა მოეკვეთა). ან შეგიძლიანთ კი სთქვათ მოკლედ ამ მღვდლების წინ, თუ, სასწავლებლის კანონით, რომელი საგნები ანუ საქმენი ეკუთვნიან სამღვდელოთ ურილობის განხილვას? მე ფიქრობ, რომ თქვენთვის ამ კითხვის საგანნი სრულებით უცხონი არიან და ამზედ მსჯელობით თქვენ თუ თავს არ დაიმცირებთ და ჰატოვს არ მოიკლებთ თქვენ თუ ძმებთა შორის, მგონია, ვერაფერს შეიძენთ. შეიძლება ზოგიერთმა დეპუტატებმა იფიქროს, ვითომც თქვენ იცოდეთ რამე ნამდვილი და საფუძვლიანი სასწავლებლის სასრულისა და ნაკლულებანების შესახებ. შეიძლება ასე იფიქრონ იმის მიხედულობით, რომ თქვენ ოდესმე ჰყოფილხართ სასწავლებლის მმართველობის წევრად (მგონია

1869–1873 ) და ამასთანავე სწრაფობით ქალაქშივე. რომ ეველამ ქალაქის მცხოვრებმა და მათში თქვენცა არ იცის სასწავლებლის საქმე, ამას დამტკიცება არ უნდა და რაც შეეხება თქვენს წევრობას, შემდგომიან გაბედვით მოგახსენოთ თქვენი მოქმედება 1871 წლამდის, ესე იგი, იმ დრომდე, როდემდისაც თვით ვიქავი თქვენთან ერთად სასწავლებლის მმართველობაში მონაწილე. მკონი განსოვთ, რომ სასწავლებლის კანონებს მე თვით ძალად გასწავლიდით და თქვენს უფლებას გიხსნიდით, რომ რა არის იმით მაინც შეგეტოთ ახალი კანონები და მათგან მონიჭებულნი უფლებანი. საუბედუროდ თქვენს წევრობას და ჩემს შრომას, როგორც თქვენის ლაპარაკიდგანსხანს, სრულებით ნაყოფივერგამოუღია. რაც შეეხება ეკლესიების მქონეულებას, უნდა გითხრათ, რომ დეპუტატებმა კიდევ შეაწერეს ეკლესიებს ფული, მაგრამ ეს ფული საკმაო არ არის სასწავლებლის საჭიროების დასაფარავად და ამისათვის მღვდლებმა თავიანთ ფულიდგან უნდა შესწირონ და შეავსონ ნაკლი.“ ამხედ ფირანოვმა უნახუნა ზედამხედველს, რომ საჭირო ფული განაწირონ საბლადლოხინოებზედ და თვითონ ბლადლოხინები განაწილებენ მღვდლებზედ და შეავროვებენ კიდევ ამ ფულს.“ ერთმა დეპუტატებმა უნახუნა, რომ ბლადლოხინებს თავის დეპტი არ მივანდობთ ფულების განაწილას, რადგან ვიცით, თუ აქედამ რამდენი ბოროტ მოქმედება შეიძლება მოხდეს ბლადლოხინების მხრითაო.“ ამის შემდეგ ფირანოვი ჩაჩუქდა და თავის გზა მონახა. აღმოჩნდა, რომ ამ საუბარმა მოწინააღმდეგე დეპუტატებზედ კარგად იმოქმედა, რადგან ეველამ ბუჯითად გამოთქვეს თავიანთი თანხმობა მქონეულობაზედ, თუმცა იმათ ჯერ მაინც არც ერთი მუსლი თავიანთის განხილებისა ჯერ არც კი დაეწერათ. მაგრამ რაცა სთქვეს სიტუვით, ისევე დასწერეს მერე ქალაქზედაც მაშასადამე სამღვდლოთ მიიღეს უოველივე სქემით დადებული ხარჯი, რომელიც შესდგებოდა შემდეგისაგან:

- 1) ჯამაგირი მოსამზადებელის კლასის უმაღლესის განყოფილების მასწავლებლისა — — — — 500 მ.
- 2) ამ კლასის ვეჯით მოწუობილებისათვის — 100 მ
- 3) ჯამაგირი სასწავლებლის მმართვე. მწერალს 100 მ.
- 4) სასწავლებლის ეზოს გარშემო ქვითკირის გალავანისათვის — — — — — 316 მ.
- 5) ქირა ჰანსიონერების სახლისათვის — — 200 მ.
- 6) მოსამატებლად ხარჯისა სახელმწიფო მოსწავლეთათვის 13 სრულის ულუფისა და 13 ნახევარ ულუფისა, თითოზედ 40 მ. და სრულიად — — — — — 1, 040 მ.
- 7) ჰანსიონერების სახლის და კლასის ოთახების განათობად — — — — — 100 მ.
- 8) ამ ოთახების ვეჯისათვის (სტოლები, შკაფები, კრაოტები, ლოკინი) — — — — 200 მ.

- 9) ჯამაგირი მზვარეულს 8 მ. და სამს მოსამზადებულს სუთ-სუთი მანეთი — — — — — 276 მ.
- 10) ჯამაგირი ერთს ზედამხედველს — — — 200 მ.
- 11) ავთ-მეოფ მოსწავლეთათვის — — — 100 მ.
- 12) სამზვარეულოს ვეჯისათვის (წლიტა, ქვაბები და სხვ. ) — — — — — 75 მ.
- 13) ვეჯი ჰურის საჭმლის ოთახისათვის — 15 მ.
- 14) სუფრის ვეჯი (სალფეტები, დანა-ჩანგალი, თეფშები და სხვანი) — — — — — 37 მ.

სრულიად 3,259 მ.

ამ საჭიროების შესავსებლად სამღვდლოთ გარდასწავიტეს, ა) რომ ეს 3, 259 მ. განაწილდეს სასწავლებლის ოლქის ეკლესიების კრებულზედ (მესაფერს მონაწილეობას იღებენ მთავრები და მეფსალმუნენიც), რომელთაც ეს ფული უნდა შეავსონ თავიანთ ჯამაგირიდგან, ბ) ხოლო ეკლესიებს შეაწერეს ფული ქვემოთ ნახევრების სახით:

- 1) აწურის წმ გიორგის ეკლესიას — — — 800 მ.
- 2) ფშავლის წმ. გიორგის — — — — — 500 მ.
- 3) ვავაზის წმ. გიორგის — — — — — 100 მ.
- 4) ალავერდის სობოროს — — — — — 50 მ.
- 5) ვაქირის იოანე ნათლის-მცემლისას — — 50 მ.
- 6) ზემოხოდანის წმ. გიორგისას — — — 40 მ.
- 7) ბოდბის ღვთის მშობლისას — — — — 30 მ.
- 8) ბოდბის მიძინებისას — — — — — 20 მ.
- 9) ანაგის მთავარანგელოზისას — — — 100 მ.
- 10) დედოფლის წვაროს წმ. ილიასას — — — 50 მ.
- 11) ჯუგანის ჯვარ ჰატოხისას — — — 20 მ.
- 12) მატნისას — — — — — — — 25 მ.
- 13) თიანეთისას — — — — — — — 30 მ.
- 14) ბოდავის წმ. გიორგისას — — — — 50 მ.

სრულიად 1,865 მ.

ამ სახით გარდაწვეტილება დასდეს იმ სამს საგანს, რომლებიც ეკუთვნოდა სამღვდლოთ ერთილობის განხილვას, დარჩა მხოლოდ გაუთავებელი ერთი საქმე, რომელიც შეეხებოდა სასწავლებლის სახლების განმუხრებას. ამ საგნის ჰახუნად ერთობამ დასდო: რადგანაც სამღვდლოებამ ერთბამად შესწირა 3, 259 მან. სასწავლებელს და ამის შემდეგ სასწავლებლის მენობის განამუხრებლად ხარჯს სამღვდლოებამ თვით ვეღარ იკისრებს, ამისგამო ვსთხოვთ მღვდელმთავარსა ნება მიჰსცეს სასწავლებლის მმართველობას, რომ ამ უკანასკნელმა სასწავლებლის განამუხრებლად სქემით დანიშნული ფული გამოსთხოვოს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორასა (Грузино-Имерентинская Синодальная Контора). ერთობამ კიდევ განიხილა სამი სხვა საგანი, მოსამზადებელის კლასის მასწავლებლის დ.



ბერძენოვის ჯამაგირის მომატებაზე და ბლადონის ი ბედოვისა და მღ. ლ. ბერივისა ჯარიმის ფულის გადახდიდან განთავისუფლებაზე. ერთობამ სამივეს უარი უთხრა, ზირველს შეუძლებლობის გამო, ხოლო ორს უკანასკნელს იმ მიზეზით, რომ იმათი თხოვნა სამღვდელთა ერთობის განხილვას არ ეკუთვნის. კეთილი ნაყოფი ამ ერთობისა ის იყო, რომ სექტემბრიდან 1876 წ. სასწავლებელთან გაიხსნა როგორც უმაღლესი განყოფილება მოსამზადებელის კლასისა საკუთარის მასწავლებლით, ეგრეთვე მანსიონი სახელმწიფო და თავიანთ ხარჯზედ აღსაზრდელ მოწაფეთათვის. კეთილი სურვილი თემჯდომარისა და მასთან თანა მოაზრე დეპუტატებისა, რომელთა შემწეობითაც ესე სასარგებლოდ გათავდა აწინდელი ერთობა, სხვათა შორის იქიდგან სხანს, რომ ამით აღნიშნული შემოთ 3, 259 მ. სულ თავიანთ ჯიბიდან შესწირეს, როდესაც ამათ სრული უფლება ჰქონდა თ ეს ფული შეეკრათ ეკკლესიების შემოსავლიდანაც. აი რა წუარობიდან შეკრიბეს ეს ფული: 2,535 მ. საეკკლესიო კრებულთ გააწერეს, ხოლო დანაშთენი 924 მ. შეავსეს: 257 მანეთიდან, რომელიც 19 სექტემბრის 1875 წ. განხილების ძალით უნდა წარედგინათ თბილისის მოვაჭრეთ ბანკში 1875 წელშივე; 317 მანეთიდან, რომელიც უნდა დარჩომილიყო იმავე ფულიდან 1876 წელსა და 349 მ. და 67 კ., რომელიც დარჩა მოსამზადებელის კლასის მასწავლებლის ჯამაგირიდან 1875 წელს. რაც შეეხება ეკკლესიებზედ გაწერილს 1, 865 მ., ამისთვის სამღვდელთაებს არაფერი დანიშნულა არ მიუცია, იმ განზრახვით, რომ მომავლის წლისათვის ჰქონოდა თ შემოსავლის წუარო, რადგან თვითონ მიიღეს შემორე ნახევრები ხარჯი მხოლოდ ერთის წუალობით. ამისავე მიზეზით დასდევს სასწავლებლის შესაწირავად 20% ეველა სასწავლებლის ოლქის ეკკლესიებიდან წლისა და წლის შემოსავლიდან. თუ ვითარს დანიშნულბას მისცემს ამ ფულს მომავალი სამღვდელთა ერთობა და როგორ ისარგებლებს იმით, ამას ვინილავთ შემდგომის ერთობის აღწერიდან.

(შექვეთი აქნება)

.....

**ისტორიული სიზველნი.**

ქვემო-მოყვანილი წერილისოლომონ მსაჯულისა ჩვენ მივიღეთ უფ. ილია ჭეონიასაგან, რომელიც სოლომონ მსაჯულის წერილისა გამო ჩვენ გვწერს შემდეგ სა:

„ვიგზავნით ზირს ბარათისას სოლომონ მსაჯულის, ანუ როგორც თვით ჰსწერს, მდივანბევისაგან ზურბაბ წერეთლისადმი (სახლთ-ხუცესი სოლომონ II)

მიწერილს. იმედია რომ თქვენ უკეთ უნდა გესმოდეთ ის მნიშვნელობა, რაიცა ჰქონდათ ზემოდ მოხსენებულ ზირებსა უკანასკნელ დრამაში საქართველოს ისტორიისასა, და მაშასადამე ის ხალისიც, რომელსაც აღძრავს ეს ბარათი სოლომონ მსაჯულისა მის წამკითხველთა შორის. მივიღე რა ეველაფერი ესე მხედველობაში, წარმოვეზავნე მოხსენებული წერილი თქვენდამი და მაქვს იმედი რომ იგი დაბეჭდილ იქმნება „ივერიაში“ 22 №-ში თუ არა 23-ში მაინცა....

უნდა მოგახსენოთ რომა ეს ზირი გარდმოწერილია თვით სოლომონ მსაჯულის ხელნაწერისაგან, რომელიც მე ვნახე ერთ თავადიშვილის ოჯახში...

გარდა ამისა მე შემიძლია გადმოვწერო და გამოვიგზავნოთ, თუ რედაქციას დასჭირდება . . . . .

.....

ქართველი გაზეთები, რიცხვით ხუთი ნომერი.

ზირველს ჰქვიან „ქართული გაზეთი“, რომლის სივრცე საწერი-ქალაქის ფურცლის ოდენაა. გაზეთის ქალაქი სქელია, ლურჯი ფერისა. ამ გაზეთის მე 12, 20, 40 და 46 მაქვს. მეთორმეტე № სათაურის შუა დახატულია წმ. გიორგი და იქით-აქეთ აწერია „ქართული გაზეთი“ მარტის 25 დღეს 1821 წელს. დანარჩენს ნომრებს წმ. გიორგი არ უხატია. გაზეთებს არ აწერიან რამდენჯერ გამოდიოდა. არც რედაქტორის სახელი და გვარი აწერია. მეორე გაზეთს ჰქვია „ტფილისის უწებანი.“ ამის სივრცე საწერი-ქალაქის ფურცელი რომ შუახე გავჰკეცოთ იმოდენა იქნება. ამ გაზეთის მარტო ზირველი № მაქვს, რომელიც, როგორც ზევით აწერია გაზეთს, სამშაბათობით გამოდიოდა; ხოლო სალიტერატურო დამატებაები თვეში ორჯერ. მართლ-წერა ანტონი კათოლიკოსის კანონების მიმართულებისაა. გაზეთი დამატებანიურთ ღირს 8 მანეთი. ჩემი №-ი 1832 წელშია გამოცემული.

ზირი დედანილამ.

მათს ბრწყინვალებას  
ჩემს მოწყალეს ხელმწიფეს

სულითა ერთგულებისათა მოვისწრაფი, მასხის გებად წერილისა თქვენისა, ოდესაც მივიღე წერილი, მოწვევისა ქორწილსა შინა კარვისა გრიგოლისა,

იცის ბრწვინვალებამან თქვენმან სიუვარული ჩემ მიერ მისი, და ვითარ უცოდნელად მივიწრაფებდი, და დროსა მას მივიღე წერილიცა მეფისა მათდამი, გარნა დამაბრკოლებელ ჩემდა იქმნა უღებობა მცირედ ჟამ ცხელებისა, და წერილისა იგი თქვენ მიერ უბეჭედო და ხელი გრიგოლისა, იჭვეულ მეოფელა რომელ სახელსა ზედა მამისა თვისისასა მომწერა მან საკუთრებითა მძათ მოყვარებისათა, რომელსაცა მივართვი წერილი შესაბამისა ზასუხისა; და ვითარ წერილი ესე თქვენი ჩემდა უღიბსით ა მოწვალებითა აღმიტევა მან მე, რომელ დიდებულ ეგე ოჯახი თქვენი სახელ-სავანე-ნუგეჲსის მცემელ და მფარველ ჩემდა იეოს, დარწმუნებული მქნადისა დავამტკიცებ ქმნილითა; ოდესაც ინება განზრახვამან სამღვთოძან, დადგა ფერხთა ჩემთა უცხოებასა შინა, საჭირველნი რომელნიცა სდევნ კაცსა ეარბსა უცხოთა თემთ ა შორის განვიქარებდი ფიქრითა ამით, სახლი-უცხოთ მოყვარებისა თავადსა ზურაბს განუკანმავს კეთილ მსახურებითა და გონება მისი საკურთხეველი ღვთისა განადვენის დამჭირნობასა უცხოებისა ჩემისასა; და გიხილე რა სხვა ჰავას ეოფასა შინა ჩემსა მიწვეულმან თქვენ მიერ დაწერილისათვის წიგნსა ხელმწიფისასა, ვცან მაშინ მწუხარებაცა თქვენზედა მოწვენილი და უძლებად მეოფემან განმიცხადე ეოველი, უთხარ მე ფიქრსა ჩემსა. წუხს კაცი ესე მსგავსი თემისტოკლესა, კეთილის უძალდოთა და ბოროტის განმზრახველთ ა ერთგან, და რაღა სარგებელ მეოფობა ჩემი აქა; თქმამან მწუხარებისა თქვენისამან მაშინვე-წარმიევანა, — მფლობელისადმი ოდიშისა მე ზავრობისთვის ზღვასა ზედო არიან გზანი შენნი; და მუნით მოგწერეთ აზრი ჩემი მიმოხლილი ზვირთთაგან მღელვარისა ამის საწურთოსათა. მოველ რა აქა, სისტემა იგი შეკრულებისა ჩემისა თქვენდა მომართ არ ოდეს დამიხსნიეს მე, საფუძველი ცხოვრებისა ჩემისა და ვსდევ თქვენ მიერ; იცის თვით უძალდესობამან მისმან, და ვიმოწმებ თქვენთანა რომელ არა მივიღე არცა ერთი რაიმე თვინიერ თქვენსა; სიმდიდრე სასოებისა ჩემისა, შენ ხარ სამფლობელოსა ამას; და ვით შემძლებელ არს შემვრად ჩემდა ერთგულობისა თქვენისაგან, უკეთუ მიიღებ მოხსენებასა ჩემსა, უკეთუ შეიწინარებ რჩევასა ჩემსა; უკეთუ გახსნი ნასკვსა ავთა ენათა და დედა ზარღლებთა ქსელთაგან

შეხვანჭულსა; მე ღარბი მდიდართა-თვის ვშობილვარ და უზაკველითა გულითა შემძლებელ ვარ თქმად უძჯობისა სულისა და ხორცთათვის; სოფლისათვის ცრუსა და მართლისა უკვდაებისათვის გეტევი წრფელ სულობით და უკეთუ არა იწმუნებ მე რა ვუო. შენ კაცი ხარ და არა ღმერთი; გინდა რომ ცა და ქვეყანა შენს ფიქრზედ ბრუნვიდეს, ეი, ადამ არ იქნება; თუ კაი მონარდე ბრძანდები იაგანში დუშაში ითამაშე! რა გაჯავრებს, მართალია დიდი კაცი ხარ ათასი კვამლი გეოვლება, მაგრამ ქვეყნის ქარტა რომ არის დახატული თუ კაცი ხარ იმაში ან შენს საჩხერეს იზოვნი და ან შენს სასახლეს მიაგნებ თუ სად ზიხარ და სად გმინავს. თურმე არა ჰყოფილხარ რა და რას დიდგულობ; ჩემი მოწვალე და დიდი ხელმწიფე დედა დადიანის ქალი (ჩემი ბატონი და მოწვალე) არას დროს არ დაგიტხოვს, მაგრამ რას დროს თქვენი მზად ეოფნა არის, ჰქმმარტად თუ დაიჯერებდე, როგორც შეჩვეული ძალი იხე უკან დევნას დაგიწევებთ, მაგრამ დიდი კაცის დაჭერა მნელია და ზატარამ რა ქნას მე ამ ძალად კადნიერებას ზავლეს სიტყვით ვბედავ სრულმან სიუვარულმან გარე განსდევნისო შიში და სხვებზე ვკეი მარადის. \*)

ბრწვინვალებისა თქვენისა მონად  
უძორხლესი ღვივანბეკი  
სოლომონ.

ოქტომბრის ლ  
წელსა ჩვე.



**მცხოვრებნო საქართველოსან ო**

ოდეს ზნარსელთ წარსრულს წელს უეცრად და უსამართლოდ შემოიტანეს სამძღვართა შინა ჩვენთა მძვინვარება ამაცხრებელისა ბრძოლისა თვისისა; თქვენ მფარველობასა ქვეშე სარწმუნოებისა და სიმართლისასა დასდევით სასოება ძალსა ზედა რუსეთის საჭურველისასა, რომელსაცა უძღვის მარადის ღმერთი. ზირველისავე მოწოდებისამებრ მმართველობისა, თვითოეულმან თქვენგანმან შესწი-

\*) ეს სოლომონ მსაჯულის წერილი დავბეჭდეთ იმავე მართალ წერით და ნიშნებით როგორც გადმოღებულია დედანიდგან.

რა თვისისა ქონებიდაჲ; და ვისაც შეეძლო თოფის აღება, შეიჭურვა: მთის ხალხთა ალაზნისა და არაგვის ზემო მხარეთა შინა, მიწის მოქმედთა ქართლსა და კახეთსა და ყოველგან მცხოვრებთა სოფლებთა და ქალაქებთათა და კეთილმოხილთა თავად-აზნაურთა ლაშქრობის ღვაწლთა მოუვარულთა, ვითარცა ოდესმე იუვენ მამა ზაზანი მათნი, მოისხენეს, რომელ რუსეთმან იშვილა ივინი და შეიქმნენცა ღირსნი. მაშინ ხელმწიფე იმპერატორმან წარმოკვ საზნა მე აქ რათა მონაწილედ ვიქმნე მე სახელოვანთა შრომათა შინა განსადევნელად მტრის შესაწვეველად თქვენდა.

მე ვიყავ მოხარულ, რომელ სული საქართველოს ერისა გავიცან თვით ველსა ზედა ბრძოლისასა.

აწ უძაღლესითა ნებითა მე ვარ დანიშნულ აქაურის მხრის მთავარ მმართველად. ომი არა დასრულებულა. მოველი თქვენგან, რომელ ახლად ივულს მოდგინებით საზოგადოსა საქმესაზედა სჯულდებულის გამოსაღების და ბეგრის აღსრულებითა და ეოველისავე მის მოცემითა, რაიცა იქნების მოთხოვნით, რათამცა ეოველს ადგილ და მსწრაფლად აღსრულდებოდნენ ღონენი მხედრობის მოძრაობისათვის მისაღებელნი. მხედრობა იგი მივალს თვენისა განსვენებისა დამარჯვებულ თა ზირისპირ; აწ ძრწოდენ ივინი თვისის ქვეყნისათვის, ვითარცა თვით მოიწივნენ მშვიდობასა ზედა თქვენის მშობლის მამულისა და სახლობისასა. მცხოვრებნო საქართველოსანო! ეოველნივე მხურვალედ განმხნევდით ერთითა გზმნობითა და ერთითავე გონებითა: ფასითა დიდ სულობითისა მეცადინეობისათა მოისეიდების მშვიდობა სახელოვანი და მტკიცე, მშვიდობა ესე დაეფუძნების და მაშინ მმართველობას აღარ დასჭირდება ზრუნვა არა ვითარისამე გარეშე შიძისათვის შემწეობითა ღვთისაო აღმოჩნდებიან ახალნი უვრცელესნი საგანნი თქვენის კეთილ მდგომარეობისათვის. ფიცხელი აღჩევა დამცველთა მართლ მსაჯულებისათა, სოფლებისა და ქალაქების მმართველობასა შინა, ესე ვითართა ნაუოფიერებათა შორის, რომელიცა მხარესა თქვენსა ბუნებისაგან უხვად წილხდომია, მეცადინეობანი წარმატებათათვის ვაჭრობისა ხელოსნობისა, სოფლიურის შრომისა და განათლებისა, თვინიერ რომელთაცა არა იქნების საზოგადოების სიმდიდრე, ესენი აღვიუვანენ თქვენ ზატივცემულს ხარისხსა ზედა დიდის ხელმწიფის ჩვენისა სჯულთა ქვეშე განვითარებულის ერისასა. რუსეთის იმპერატორისათვის ეოველნივე ერთგულნი

მისნი ქვეშევრდომნი თანასწორედ საუვარულ არიან. საქართველოს მთავარ მმართველი, ღენერალი ინფანტერიისა, ღენერალ ადიუტანტი ზასკევიჩი.

აზრილის კთ დღესა  
1827 წელსა  
ტფილისს.

—  
IV

წინასწარ დაწყობილება

შედგენისათვის ქართველთა ჯარისა

- ა) შედგების ის ბატალიონებისაგან.
- ბ) ბატალიონში ჩაიწერებიან ქართველნი საკუთრის თვისის სურვილით.
- გ) მიიღებიან ისინი არა ნაკლებნი თვრამეტისა და არა მეტნი ოცდაათის წლისანი; მაგრამ ფიცხელად დაცვა ამ კანონისა არ შეიძლება ახლა, არამედ მხოლოდ ეს ე ჭირებთ, რომ ჰქონდეს კაცს საკმაო ძალა და ღონე, რათა შეეძლოს ზახოდი.
- დ) განთავისუფლებიან ისინი თვისის ცოლშვილით ეოველის გამოსაღებისა და ბეგრისაგან ჟამსა მათის სამსახურში ეოფნისასა.
- ე) უნდა შეიკვრნენ ისინი მხოლოდ იმ ჟამამდის სამსახურში ეოფნაზედა ხანამდის ზნარსეთთან ომი განგრძელდებოდეს, რომლისაც შემდგომად იქნებიან თავისუფალნი, რომ თავის სახლებში დაბრუნდნენ, ანუ სამსახურსა შინა საქვეყნოს ჯარში შევიდნენ.
- ვ) განწესების ჟამს წაეკითხებათ მათ დიდის ჰეტრეს კანონის მუხლები, არტიკულები, რომელნიც მიეწერებიან დანაშაულისათვის დადებულთ გარდახდევინებათა, რომელთაც მიეცემიან ისინი სამხედრო კაცთან თანასწორედ.
- ზ) მიიღებენ ისინი ფიცსა ერთგულად მსახურებაზედა.
- თ) ამ კანონებით მიიღებიან ეოველნივე ვისაც სწადეს, და მიეცემათ მათ ხაზინიდან ულუფა, სრულიად დაწეობადმდე ზირველის ბატალიონის კადრისა.
- ი) შედგენა ბატალიონისა.

შტაბ-ოფიცერი . . . . .	1
კაპიტანი . . . . .	2
შტაბს-კაპიტანი . . . . .	2
ზორუტჩიკი . . . . .	4
ზოდზორუტჩიკი . . . . .	4
ზრანზორსჩიკი . . . . .	4
კაზნახეი . . . . .	1
ადიუტანტი . . . . .	1
ღარნისტი . . . . .	4



ბარბანშხიკი . . . . . 4  
 უტერ-ოფიცერი . . . . . 80  
 რედოფი რიგში მდგომი . . . . . 800  
 ნესტროფი ფურლეტი რიგში არ მდგომი . . . 40

ი) ოფიცრები დაინიშნებიან მხოლოდ მოადგილედ, თვით კორპუსის კომანდირის მიერ, სიმარჯვისა, შემძლებლობისა და გულს მოდგინების გვარად თვითვეულისა.

ია) საკუთრად განსხვავებისათვის თვითვეულისა, იქმნებიან წარდგენილ ჯილდოსადმი, რომ ებოძოსთ მათ ნამდვილი ჰირველი ოფიცრის ჩინები.

იბ) ამას გარდა თვითოს ბატალიონის მბრძანებელი იქმნება შტაბ-ოფიცერი ანუ კაპიტანი ნამდვილის სამსახურისა, რომელიც უნდა იყოს გვარად ქართველთაგანი.

ივ) თვითოს ბატალიონში დაინიშნება მღვდელი და ლეკარი მცხოვრებთაგან.

იღ) თვითო ბატალიონი განიყოფება რვა ან სამ, სოტნად გინა დრუჟინად და სოტნი განიყოფება ათს ათად გინა დესეტად.

იე) თვითოს ჯარის კაცს მიეცემა სახაწინო თოფი, სუმა ტყავის ქაძრით, ოცდა ათი სროლა ჰატრონა და ათი ტალი.

ივ) თვითოს ჯარის კაცს უნდა ჰქონდეს საკუთარი თავისი ხანჯალი და მხარზედ ტილოს სუმა, ოთხის დღის ჰრავიანტის სახიდავად.

იზ) უნტერ-ოფიცრებს უნდა ჰქონდესთ ხანჯლის მაგიერათ ხლმები.

იც) ოფიცრებს უნდა ჰქონდესთ თვითო წვეილი დაბანხა და ხმადიცა.

ით) ტანისამოსი:  
 ჩონა მაუდისა ეომრალის ფერისა.  
 არხალუხი თალხის ლეინისა.  
 შალვარი თალხის ლეინისავე.  
 ქუდი ქართული.  
 ნაბადი.

კ) ეოველნივე ჯარის კაცნი მიიღებენ ჯამაგირს, ნამდვილს სასახურში მყოფს სამხედროს კაცთან თანასწორედ.

კა) ტანისამოსის მაგიერად რედოფი მიიღებს ერთს თუ მანს თეთრს ფულს წელიწადში და უნტერ-ოფიცერი თხუთმეტს მინალთუნს, ამ თეთრით უნდა შეიკვრონ თავისი ტანისამოსი იმ დრომდის, სანამდის მძარტებლობა განკარგულვებს იქმოდის, რომ ტანისამოსი მიეცემოდესთ მათ ხაწინიადამ.

კბ) ამ ჯარს მიეცემა კარვები.

კგ) ბატალიონებს მიუხეხენ ზოლკებიდამ ბარბანშხიკებს და ღარნისტებს.

კდ) ჰრავიანტს მიიღებენ ნამდვილს ჯარებთან

თანასწორედ.

კე) ჰირველსავე შესამდებელს ჯამს შემოიღებენ ჰრავიანტისა და კომისარიატის წიგნების ქონასა და მიეცემათ მათ ათის დღის ჰრავიანტი.

კვ) წიგნებისა და ჰრავიანტის მიცემის შემდგომ მოეჭრებათ მათ დღიური თეთრის ულუფა.

კზ) ავათ მყოფნი მიღებულ და შენახულ იქმნებიან სამხედროს დოქტორებში.

კწ) თვითოს დესეტკაცედ ანუ ათს კაცედ მიეცემა ერთი საწაღნის ცხენი, კარავი, ქვაბი და ორი ფუთი და ოცდა ხუთი ფუნთი სუხარი.

ორს დესეტკაცედ ერთი ნესტროფი ანუ რიგში არ მდგომი კაცი.

სუთს დესეტკაცედ ერთი ცუელი და ერთი ნიხაბი.

თვითოს სოტნი ანუ ასს კაცში დაწესდება არტელი განა ფსონი.

კთ) სამსახური:  
 უნდა იცოდნენ თვით აუცილებელად საჭირო ნაწილი იეგირის სწავლისა: ნიშანში სროლა, გაკეთება ოტდელენიებისა, კალონებისა შესატევად და კარვებისა.

ეარაულში დგომა ეოველითურთ ჯეროვანად გაწეობილი.

არ შეაწუხებენ მათ სხვა და სხვა რიგად დაწეობით და გასწორებით.

ეოველზე უმეტესად მოეთხოვებათ მათ სრულიადი და უთუოდი მორჩილება ნახაღნიკებისა.

კამანდის სიტყვები ეთქმისთ მათ ქართულს ენაზედ.

მიეცემათ მათ დიდის ჰეტრეს კანონის წიგნიდამ გამოწერილი სტროფოვის სამსახურისთვისაცა, რიგში მდგომისა.

ტფილისს მაისის 24-სა 1827 წელსა  
 მბრძანებელი საქართველოსა შინა ჯარებისა,  
 ტფილისის ვოენის დუბერნატორი, დენერალ-ადიუტანტი

სიზიადინი.

\_\_\_\_\_

ტ ი რ ა ჟ ი

გირავნობის ფურცელთა მიხაილის აზნაურობის საადგილ-მამულო ბანკისა ქუთაისში.  
 24 ივნისს, 1900 მანეთის  
 2 სერიის 18<sup>7/12</sup> წლიანის  
 1000 მანეთიანი ბილეთი . . . . №24  
 500 ——— ——— . . . . . №5  
 100 ——— ——— . . . . . № № 67, 87, 98 და 129.

ტირაჟში გამოსულის ფურცლების და კუპონების ფული მიიღება ბანკში და ვინეკენის და კამპანის კანტორაში ჰეტერბურდს.

# ბ ა ლ ა ნ ს ი

მიხაილის აზნაურობის საადგილ-მამულო ბანკისა ქუთაისში.

ა ქ ტ ი ვ ი

1877-ის წლისა 1-ს ივლისს

მან. კაპ.

1.	გრძელ-ვადიანი სესხი გაცემული: სოფლის მამულებზედ, 43 1/2 წლით . . . . .	11,400 — „
	ქალაქის —————, 18 7/12 ————— . . . . .	119,500 — „
2.	მოკლე ვადიანი სესხი . . . . .	98,637 — „
3.	უკუ-მოსაქცევი ნახარჯი . . . . .	137 — 87.
4.	მიმომავალს ანგარიშზედ მიბარებული: თფილისის სახელმწიფო ბანკის განყოფილებაში . . . . .	694 — 61.
	————— საურთიერთო კრედიტის საზოგადოებაში . . . . .	72 057 — 52.
	————— სავაჭრო ბანკში . . . . .	31, 500 — 08.
5.	გირავნობის ფურცელნი განსაყიდლათ მიბარებულინი . . . . .	106, 980 — 24.
6.	სახელმწიფო სარკებლიანი ქალაქდები: თფილისის სახელმწიფო ბანკის განყოფილებაში (24450) . . . . .	22,950 — „
	ბანკის კასნაში (85,800) . . . . .	81,800 — „
	% მათზედ 1-ს ივლისს 1877-ის წლისა 1, 686 მ. 17 კ.	
7.	ტირაჟში გამოსულ გირავნობის ფურცლებში მიცემული . . . . .	1, 620 — „
8.	გასავალი ბანკისა: მმართველობისა და ჯამაგირთათვის . . . . .	18, 658 — 17
	მოწუობისა და დადგენისათვის . . . . .	2,627 — 36
9.	სხვა და სხვა დებიტორი . . . . .	2, 249 — 60
10.	კასნაში ნადდი ფული . . . . .	5,047 — 88.
11.	ვალი კ. ს. ა. . . . .	33,295 — 80.
12.	ღერბის ფული . . . . .	106 — 40.

ჯ ა მ ი 609,262 — 53.

პ ა ს ს ი ვ ი.

მან. კაპ.

1.	ძირის თავნი: შემოტანილი . . . . .	404,970 — 30.
	შემოსტანი . . . . .	32,765 — „
2.	გირავნობის ფურცელნი გაცემულნი. 43 1/2 წლიანი . . . . .	11,400 — „
	18 7/12 ————— . . . . .	119,500 — „
3.	თავნის მოსაშორებელი ფონდი: 43 1/2 წლისა . . . . .	36 — 93.
	18 7/12 ————— . . . . .	176 — 02.
4.	სარკებლის ფონდი . . . . .	4,379 — 05.
5.	სარკებელი მოკლე ვადიანის სესხისა . . . . .	4,343 — 89.
6.	წლიური შემოსავალი . . . . .	1,095 — 75.
7.	დროებითი შემოსავალი . . . . .	3,156 — 12.
8.	სხვა და სხვა სარკებელი . . . . .	20,439 — 10.
9.	გარდასაცემი ფული . . . . .	4,890 — 47.
10.	ტირაჟში გამოსულნი გირავნობის ფურცელნი . . . . .	1,900 — „
11.	სხვა და სხვა კრედიტორი . . . . .	108 — „
12.	აგენტი ბანკისა . . . . .	101 — 90.

ჯ ა მ ი . 609,262 — 53.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 24 Августа 1877 г. Типографія Е. Хеладзе. რედაქტორი და გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთ „ივერიის“ განმეორებითი გამოცემის პროექტისა და იდვის ავტორი,

რედაქტორ-გამომცემელი **ნუგზარ ჭიბერაშვილი**

სარედაქციო № 20030: **ნელი დარბაძე, ნინო კერატიშვილი, ნინო შავაძე, ნინო გლუნჩაძე, ლალი გოჩიტაშვილი, თამუნა დვალი,**

**მერაბ დვალი, აკაკი იობაშვილი, მხატვარი, ბუბა არაბული, დიზაინერი ლაშა ჩხენკელი**

**პროექტი: ივანია — წარსული დაწინააღმართების — მომავლის მანქანა**

პროექტის მხარდამჭერი საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

**გაზეთი „ივერია“ აღდგენილია, — განმეორებითი გამოცემა დაწყებულია 2011 წლის 2 აპრილს**

**გამომცემელი შპს „სამომავლო სახლი ქართული ელიტა“** საიდენტიფიკაციო № 404852174

მისამართი: გ. ლეონიძის 11ა; ტელ.: (+995 32) 299 76 53; [chiaberashvili@gmail.com](mailto:chiaberashvili@gmail.com)